

Skup alata za zagovaranje prirode

Gubitak biološke raznolikosti, zaštita prirode
i strategija EU za prirodu

Contents

Priroda je važna zato što...	3
Gubimo prirodu kao nikada do sada...	4
Učinci gubitka biološke raznolikosti već su tu	5
Ovi će učinci postati još gori ako se trend nastavi	6
Je li to uopće važno?	7
Pa zašto gubimo biološku raznolikost?	8
Recite mi više o povezanosti s klimatskim promjenama	9
Znaju li ljudi za to?	10
Kako možemo zaustaviti ovaj gubitak?	11
Ima li dobrih primjera koje možemo slijediti?	12
Što Europa čini da riješi problem?	13
Što ja osobno mogu učiniti?	14

Priroda je važna zato što...

- ✖ Biološka raznolikost čini temelj svega života na Zemlji
- ✖ Gubitak biološke raznolikosti znači gubitak vitalnih usluga o kojima ovise društva
- ✖ Ekosustavi i tla apsorbiraju ugljik i pomažu nam ograničiti učinke klimatskih promjena

Biološka raznolikost jest raznolikost života na Zemlji. Ova mreža živih stvorenja tkivo je života koje čisti vodu koju pijemo, opravlja naše usjeve, pročišćava zrak koji udijelimo, regulira klimu, održava naša tla plodnjima, opskrbljuje nas lijekovima i osigurava mnoge osnovne sastavnice za industriju.

Ekosustavi osiguravaju ključne usluge koje održavaju naš sustav za održavanje života. Kada uništavamo biološku raznolikost, uništavamo ovaj sustav, pileći granu na kojoj sjedimo. Narušeni ekosustavi krhkiji su i ograničenog kapaciteta za suočavanje s ekstremnim zbivanjima i novim bolestima. Uravnoteženi ekosustavi, za razliku od toga, štite nas od nepredviđenih katastrofa i kada ih upotrebljavamo na održivi način, nude mnoga najbolja rješenja za hitne izazove.

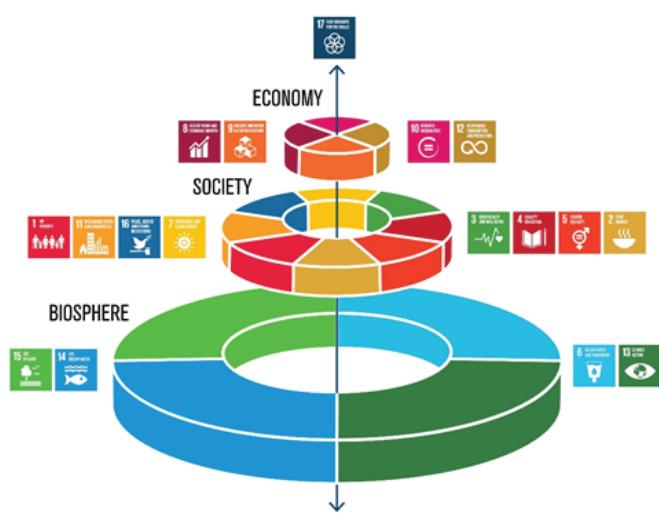
Mnogo je razloga zašto su nam potrebni ekosustavi i biološka raznolikost. Osim unutarnje vrijednosti i nematerijalnih stvari koje donose, poput duhovnog obogaćenja i estetske vrijednosti, ekosustavi su temelj svih gospodarstava i društava. Stvaraju ključnu infrastrukturu na kojoj se temelje naše blagostanje i postojanje.

Gubitak biološke raznolikosti je opasan. Taj je gubitak...

- ✖ **klimatsko** pitanje, zato što uništavanje i narušavanje ekosustava i tla ubrzava globalno zatopljenje
- ✖ **poslovno** pitanje, zato što prirodni kapital osigurava važne resurse za industriju
- ✖ **sigurnosno** pitanje, zato što gubitak prirodnih resursa, posebice u zemljama u razvoju, može dovesti do sukoba
- ✖ pitanje **sigurnosti hrane**, zato što oprasivači i organizmi u tlu imaju važnu ulogu u našem prehrabrenom sustavu
- ✖ **zdravstveno** pitanje, zato što priroda poboljšava kvalitetu zraka, vode i tla, smanjuje izloženost onečišćivačima i hladu naše gradove
- ✖ **etičko** pitanje, zato što gubitak biološke raznolikosti najviše pogađa najsromotnije, pogoršavajući nejednakosti
- ✖ **međugeneracijsko** pitanje, zato što svoje potomke zakidamo za osnovu ispunjenog života i
- ✖ **moralno** pitanje, zato što ne bismo trebali uništiti živi planet, i

Priroda je temelj svih UN-ovih ciljeva održivog razvoja:

... ona je temelj društva i osnova našeg gospodarstva.

Slika sa https://www.stockholmresilience.org/images/18_36c25848153d54bdb33ec9b/1465905797608/sdgs-food-azote.jpg

Gubimo prirodu kao nikada do sada...

- ✖ Čovjekovo djelovanje gurnulo je planet u šesto masovno izumiranje, s milijun vrsta kojima prijeti opasnost od izumiranja.
- ✖ Od 1970. do 2014. godine globalna populacija divljih biljnih i životinjskih vrsta smanjila se za 60 %.
- ✖ Nadzemna i podzemna biološka raznolikost smanjuje se u svim dijelovima svijeta dosad neviđenom brzinom.
- ✖ Taj je gubitak usko povezan s klimatskim promjenama i dio je opće ekološke krize.

Stope izumiranja sada su oko 100 do 1000 puta više nego u doba prije postojanja ljudi posvuda u svijetu. Ovo je najveće izumiranje nakon nestanka dinosaura. U posljednjem desetljeću smanjeno je otprilike 42 % populacije kopnenih životinjskih i biljnih vrsta za koje su poznati trendovi.

Tropske šume uništavaju se velikom brzinom i svake se godine izgubi šumsko područje veličine Grčke. Ove su šume staništa najvećih razina biološke raznolikosti na planetu. Globalna pošumljena područja sada pokrivaju samo 68 % područja koja su bila pod šumama u predindustrijsko doba.

Poraste li globalna temperatura za 2 °C, **nestat će tropski koraljni grebeni** i tako će biti uništen izvor sredstava za život pola milijarde ljudi.

Tla su staništa zapanjujuće raznolikosti biljnog i životinjskog svijeta: 25 % – 30 % svih vrsta na Zemlji cijeli ili dio života provodi u tlu. Na **biološku raznolikost tla** snažno utječe čovjekova djelatnost. Degradacija zemljišta i tla u EU-u i izvan njega sve više smanjuje biološku raznolikost i usluge ekosustava kao što su osiguranje čiste vode i hranjive hrane, hvatanje ugljika i zaštita od erozije.

Posebno je dramatično smanjenje broja kukaca. Kukci su važni jer služe kao hrana većim životnjama poput ptica, šišmiša, gmazova, vodozemaca i riba. Ako im se oduzme ovaj izvor hrane, sve će ove životinje umrijeti od gladi. Kukci također obavljaju usluge poput opravšivanja, suzbijanja štetočina i recikliranja hranjivih tvari.

Istraživanje prašuma u Portoriku provedeno 2018. pokazalo je da se biomasa [člankonožaca](#) koji pretražuju tlo u potrazi za hranom i obitavaju u krošnjama drveća smanjila od 98 % do 78 % u odnosu na 1980., što je godišnji gubitak od približno 2,5 %. Slična smanjenja uočena su kod ptica, žaba i guštera na istim područjima kao izravna posljedica.

Godine 2019. pregled 73 povjesna izvještaja o smanjenju broja kukaca zaključio je da bi sadašnje stope smanjenja mogle dovesti do izumiranja 40 % svjetskih vrsta kukaca u idućih nekoliko desetljeća.

Pate i mora te sada postoji više od 400 mrtvih područja u oceanima diljem svijeta, pretežno zbog otjecanja gnojiva u oceane.

Močvarna tla u zapadnoj, središnjoj i istočnoj Europi smanjila su se za 50 % od 1970., dok je 71 % riba i 60 % vodozemaca u opadanju tijekom proteklog desetljeća. U zapadnoj i središnjoj Europi i zapadnim dijelovima istočne Europe najmanje 37 % slatkovodnih riba i oko 23 % vodozemaca trenutačno je u opasnosti od izumiranja.

Poveznice:

<https://ipbes.net/news/ipbes-global-assessment-preview>

Europski crveni popis drveća

<https://www.iucn.org/news/species/201909/over-half-europes-endemic-trees-face-extinction>

Njemačko istraživanje o kukcima ([Hallmann i sur., 2017](#)).

Portorikansko istraživanje ([Lister i Garcia, 2018](#))

Istraživanje u UK-u https://www.somersetwildlife.org/sites/default/files/2019-11/FULL%20AFI%20REPORT%20WEB1_1.pdf

Istraživanje iz 2019. https://www.insect-respect.org/fileadmin/images/insect-respect.org/Rueckgang_der_Insekten/2019_Sanchez-Bayo_Wyckhuys_Worldwide_decline_of_the_entomofauna_A_review_of_its_drivers.pdf

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0006320718313636>

Učinci gubitka biološke raznolikosti već su tu

- ✖ Mnoge usluge koje dobivamo iz prirode opadaju zbog gubitka biološke raznolikosti
- ✖ One uključuju održavanje staništa, opravljivanje, regulaciju količine i kvalitete slatkih voda, stvaranje tla, reguliranje poplava i sekvestraciju ugljika

Prema Svjetskom fondu za zaštitu prirode (WWF), **svijet je od 1970. izgubio 60 % svih populacija divljih kralježnjaka.** To je više od polovice svih ptica, sisavaca, gmazova, vodozemaca i riba koji su nestali u samo 50 godina.

Velik dio tog gubitka događa se izvan Europe, tako da često ne bude zabilježen. U posljednjih 50 godina odumrlo je ili je raskrčeno od 30 do 50 % šuma mangrova, a uništeno je gotovo 50 % koraljnih grebena. No, i u Europi je mnogo toga izgubljeno. Istraživanje provedeno u Njemačkoj 2017. otkrilo je smanjenje biomase letečih kukaca na zaštićenim područjima za 76 % od 1990., što je gubitak od gotovo 3 % godišnje.

Ako ne promijenimo smjer, pogodeno će biti cijelo čovječanstvo. Potrebna nam je duboka i korjenita promjena da bismo zaustavili gubitak biološke raznolikosti iznad i ispod zemlje i prestali štetiti prirodi. U ovom trenutku najviše su pogodjeni ljudi koji žive u ruralnim zajednicama u zemljama u razvoju i izravno ovise o prirodi za zadovoljenje svojih svakodnevnih potreba, ali u konačnici će posljedice poprimiti daleko šire razmjere.

Nije u pitanju samo gubitak divljih biljnih i životinjskih vrsta. Kada izgubimo biološku raznolikost, izgubit ćeemo usluge ekosustava – stvari koje priroda radi besplatno. Četvrtina siromašnih ljudi na svijetu i više od 90 % ljudi koji žive u krajnjem siromaštvu ovise o šumama kao izvoru dijela sredstava za život – pa ipak su tropske šume jedno od glavnih žarišta gubitka biološke raznolikosti.

Dok se ukupna vrijednost proizvodnje poljoprivrednih usjeva u razvijenom svijetu utrostručila od 1970., ostali doprinosi prirode, poput organskog ugljika tla i raznolikosti opravivača, smanjili su se, što pokazuje da ova kratkoročna povećanja produktivnosti nisu održiva.

Degradacija zemljišta već je smanjila produktivnost gotovo četvrtine globalnih zemljinih površina. Raznolikost i broj divljih opravivača u Europi drastično opada i mnogi se sada nalaze blizu izumiranja. Prema europskom crvenom popisu drveća, više od polovice europskih endemske vrsta drveća suočeno je s izumiranjem.

Pogledajte <https://www.iucn.org/tags/work-area/red-list>

https://wwf.panda.org/knowledge_hub/all_publications/living_planet_report_2018/

Ovi će učinci postati još gori ako se trend nastavi

- ✖ Gubitak biološke raznolikosti donosi „kaskadno izumiranje“ kod kojeg gubitak jedne vrste vodi prema gubitku druge, a gubitak druge prema gubitku treće...
- ✖ Prema budućim scenarijima uporabe zemljišta i klimatskih promjenama, do 5 milijardi ljudi suočit će se s većim onečišćenjem voda i nedovoljnim oprašivanjem za prehrambene potrebe.
- ✖ Kada oštetimo ekosustave, umjesto da pohranjuju ugljik, oni ga izbacuju u zrak. Ove „povratne petlje“ ubrzavaju proces klimatskih promjena

Gubitak biološke raznolikosti onemogućava ispunjavanje UN-ovih ciljeva održivog razvoja. Već je polovica od 44 cilja povezanih sa siromaštvom, gladi, zdavljenjem, vodom, gradovima, klimom, oceanima i degradacijom zemljišta potkopana znatnim negativnim trendovima u prirodi i njezinim doprinosima ljudima.

Jedna od najvećih briga zbog klimatskih promjena i gubitka biološke raznolikosti jest postojanje prijelomnih točaka. To su kritične granice koje nikad ne bi trebalo doseći zato što prelazak preko prijelomne točke može dovesti do velikih, naglih promjena i pomaknuti sustav u drukčije stanje. Te je pomake teško ili nemoguće poništiti te mogu imati drastične negativne utjecaje. Jedan takav primjer iz prošlosti je slom ribolova bakalara u Newfoundlandu devedesetih godina prošlog stoljeća, kada je biomasa bakalara naglo pala na 1 posto prijašnjih količina zbog kontinuiranog prekomjernog izlova. Oporavak stokova bakalara očekuje se najranije do 2030. godine.

Prepoznato je nekoliko prijelomnih točaka za svjetski okoliš, uključujući grenlandski ledeni pokrivač, alpske glečere, tla pretvorena u pustinju i koraljne grebene. Ove bi prijelomne točke mogle predstavljati točke s kojih nema povratka – točke na kojima počinje samopojačavajuća petlja povratne sprege, uz rizik od sloma okoliša.

Gotovo trećini koralja od kojih nastaju grebeni, morskim psima i njihovim srodnicima te više od trećine morskih sisavaca sada prijeti izumiranje.

Gubitak biološke raznolikosti glavni je uzrok sukoba i migracija, utječući tako na vitalne interese svih društava. A to je vrlo loša vijest za poslovne subjekte. Prema godišnjim izvješćima Svjetskog gospodarskog foruma o globalnim rizicima, sastavnice prirodnog kapitala poput zraka, vode, tla i biološke raznolikosti nalaze se među najvjerojatnijim i najutjecajnijim rizicima koji ugrožavaju naše gospodarstvo i društvo.

Američki biolog Paul Ehrlich jednom je gubitak vrsta usporedio s nasumičnim skidanjem zakovica s krila zrakoplova. Zrakoplov će možda nastaviti letjeti još neko vrijeme, ali u nekom trenutku doći do katastrofalnog pada.

ALI – još uvijek ima nade! Još uvijek imamo vremena da preokrenemo trend gubitka biološke raznolikosti i zadržimo klimatske promjene na razinama kojima se da upravljati – pod uvjetom da djelujemo brzo i u golemim razmjerima! Vrijeme nam je najveći izazov. Prema najnovijim posebnim izvješćima Međuvladinog panela za klimatske promjene (IPCC), idućih 10 godina bit će odlučujuće.

Poveznice

Izvješće o globalnim rizicima za 2020. Svjetskog gospodarskog foruma

<https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2020>

Europski okoliš – stanje i izgledi (SOER), Europska agencija za okoliš:

<https://www.eea.europa.eu/publications/soer-2020>

Je li to uopće važno?

- ✖ Od sedamdesetih godina prošlog stoljeća čovječanstvo upotrebljava više resursa nego što ih Zemlja može provesti u godinu dana
- ✖ Sada bi bila potrebna 1,6 Zemlja da zadovolji zahtjeve koje postavljamo pred prirodu svake godine
- ✖ Zbog gubitka obalnih staništa i zaštite do 300 milijuna ljudi već se suočava s povećanim rizikom od poplava i uragana

Naš kolektivni utjecaj na prirodu bez premca je u povijesti našeg planeta. Čovjekovo djelovanje do sada je znatno promijenilo tri četvrtine kopnenog okoliša i dvije trećine morskog okoliša. Godine 2019. dan prekoračenja potrošnje prirodnih resursa Zemlje – dan na koji smo potrošili više resursa nego što ih Zemlja može stvoriti u godinu dana – bio je 29. srpnja.

Više od trećine svjetske kopnene površine i gotovo tri četvrtine slatkovodnih resursa sada su namijenjeni uzgoju usjeva i stoke.

Gubitak biološke raznolikosti znači gubitak mogućnosti u budućnosti, poput mogućnosti razvijanja novih lijekova. Otprilike 70 % lijekova protiv raka prirodni su proizvodi ili sintetički proizvodi nadahnuti prirodom, a 4 milijarde ljudi ovise prvenstveno o prirodnim lijekovima. Gubitak biološke raznolikosti znači gubitak nebrojenog broja lijekova prije nego što su uopće otkriveni – što je nepovratan gubitak za čovječanstvo.

Važan je i na osobnoj razini. Priroda ima mnoge preventivne učinke i učinke na obnavljanju zdravlja. Redoviti doticaj s prirodom smanjuje stres i promiče fizičku aktivnost, što pozitivno utječe na raspoloženje, koncentraciju i zdravlje te snižava rizike povezane s neaktivnim načinima života. Nedavna izvješća Konvencije o biološkoj raznolikosti i SZO-a potvrđuju da su zdravi ekosustavi ključni za prevenciju bolesti i da ih treba smatrati temeljnim stupom troškovno učinkovite zdravstvene zaštite.

Čak je i europski poljoprivredni sustav postao glavni motor gubitka biološke raznolikosti. Raširena uporaba pesticida i gnojiva, erozija tla i zamjena mješovitih šuma nasadima samo jedne vrste drveća negativno utječe na europske ekosustave. Kada tla degradiraju, postaju manje plodna, potrebno im je više kemijskih dodataka i gube kapacitet za zadržavanje vode i ugljika. To, za uzvrat, uzrokuje češće i obilnije poplave i pridonosi emisiji stakleničkih plinova.

Uz to što naš sustav proizvodnje hrane sada stvara pritisak na vodu, ekosustave i biološku raznolikost, otprilike trećina sve hrane koja se proizvede u svijetu se baca. Ta se količina penje do približno 1,3 milijarde tona svake godine. U EU-u se gubi ili baca oko petine hrane koju proizvedemo. Prevedeno u brojke, to je 88 milijuna tona hrane koja košta 143 milijarde eura.

Poveznice

Biološka raznolikost i zdravlje <https://www.cbd.int/health/stateofknowledge/>

Dan prekoračenja potrošnje prirodnih resursa <https://www.overshootday.org/>

Pa zašto gubimo biološku raznolikost?

- ✖ Gubitak staništa, prekomjerno iskorištavanje, klimatske promjene, onečišćenje i invazivne strane vrste, sve to pridonosi gubitku biološke raznolikosti
- ✖ No, temeljni su uzrok neodržive ljudske aktivnosti
- ✖ Naša potražnja za novim resursima potiče krčenje šuma, mijenja načine korištenja zemljišta i uništava prirodna staništa posvuda po planetu

Glavni razlog klimatske i ekološke krize jesu neodrživi obrasci proizvodnje i potrošnje. Kumulativan učinak gospodarskog modela u kojem konstruiramo, proizvodimo, upotrebljavamo i zatim bacamo umjesto da ponovo upotrijebimo ili recikliramo, proizveo je nehotične popratne učinke.

Vađenje i obrada materijala, goriva i hrane razlog je za 90 % gubitka biološke raznolikosti i polovicu svih emisija stakleničkih plinova, prema Međunarodnoj stručnoj skupini za resurse.

Naš potrošački gospodarski model često znači da se politički ciklusi te javne i finansijske institucije usredotočuju na kratkoročna pitanja, zanemarujući šire posljedice na dulji rok.

Klimatske promjene već utječu na gubitak biološke raznolikosti, povezuju se s ostalim pokretačima i čine ih još gorima. Vjerojatno će povećati učinak drugih uzroka gubitka biološke raznolikosti u budućnosti. Ti će učinci biti još izraženiji kako temperatura nastavi rasti.

U Europi je glavni uzročnik gubitka biološke raznolikosti promjena načina korištenja zemljišta. Poljoprivredne i šumarske prakse postale su intenzivnije, uz uporabu više kemijskih dodataka, ostavljanje manje prostora između polja i sadnju manjeg broja različitih usjeva. Ovakav nedostatak raznolikosti znači, na primjer, znatno manje kukaca, a posljedično i manje ptica. Subvencije povezane s proizvodnjom, poticanje količine naspram kvalitete i raznolikosti, također su jedan od čimbenika.

Gradovi i urbana područja uvelike su se proširili, prekrivajući tla i ostavljajući manje prostora za prirodu. A kada poljoprivredna zemljišta i urbana područja ne ostave nimalo prostora za prirodu, ishod je gubitak biološke raznolikosti. Mnogi građani i poduzeća nisu svjesni koliko naše društvo ovisi o biološkoj raznolikosti. Upotreba BDP-a kao glavnog mjerila gospodarskog razvoja može sakriti puni opseg našeg utjecaja na okoliš.

Poveznice

<https://sdg.iisd.org/news/global-outlook-highlights-resource-extraction-as-main-cause-of-climate-change-biodiversity-loss/>

https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/27518/GRO_2019_SPM_EN.pdf?sequence=1&isAllowed=true

Recite mi više o povezanosti s klimatskim promjenama

- ✖ U smislu utjecaja, globalna kriza biološke raznolikosti jednako je loša kao i klimatske promjene
- ✖ Gubitak biološke raznolikosti i klimatske promjene nisu samo međusobno povezani - oni se međusobno pogoršavaju
- ✖ No, zaštita biološke raznolikosti i obnavljanje ekosustava odličan je način za suzbijanje učinaka klimatskih promjena

Klimatske su promjene katastrofalno loše. Prema međuinstitucijskom istraživanju predviđanja, koje je pripremio Europski sustav strateške analize i analize politika (ESPAS) za europske institucije, odluke povezane s klimom odredit će ne samo budućnost za naša gospodarstva i društva, već zapravo i budućnost ljudske rase kao vrste.

Ali da stvari budu još gore, klimatska kriza snažno utječe na biološku raznolikost. Osim što utječe na dobrobit ljudi, **klimatske promjene dodatno oslabljuju ekosustave** i pojačavaju učinke drugih pokretača gubitka biološke raznolikosti, uključujući gubitak i usitnjavanje staništa, onečišćenje, prekomjerno iskorištavanje i invazivne strane vrste.

Klimatske promjene već uzrokuju dramatične promjene u polarnim i morskim krajolicima i povećavaju broj šumskih požara, a porast temperature uzrokuje patnju divljim biljnim i životinjskim vrstama dok se polarna staništa mijenjaju, a kontinenti gore. Naša mora apsorbiraju više od 90 % viška zemljine toplinske energije, a kako se zagrijavaju, postaju manje gostoljubiva za morska bića i otpuštaju više ugljika u atmosferu. Kao rezultat porasta temperature travnjaci i savane nestaju, pretvaraju se u pustinje i degradiraju brže od bilo koje druge vrste staništa na planetu.

Istodobno, gubitak biološke raznolikosti negativno utječe na klimu. Umjesto pohranjivanja ugljika u tlima i biomasama, ekosustavi ga otpuštaju natrag u atmosferu. Krčenje šuma povećava količinu ugljikovog dioksida u atmosferi, što za uzvrat uzrokuje daljnji gubitak biološke raznolikosti.

Stoga vidimo da su biološka raznolikost i klimatske promjene povezani i međuvisni. Ne možemo se baviti rješavanjem problema gubitka biološke raznolikosti a da se ne bavimo klimatskim promjenama i ne možemo se baviti rješavanjem problema klimatskih promjena ako se istodobno ne uhvatimo u koštac s gubitkom biološke raznolikosti.

No, s vedrije strane, očuvanje i obnavljanje biološke raznolikosti i ekosustava može znatno pridonijeti rješavanju problema klimatskih promjena – u tolikoj mjeri da se 30 posto naših ciljeva za ublažavanje posljedica klimatskih promjena može postići prirodnim rješenjima, poput obnavljanja šuma, tla i močvarnih tla. Rješavanje problema promjene ponašanja i obrazaca potrošnje, kao što je prekomjerna potrošnja mesa, dodatno će smanjiti pritisak i na biološku raznolikost i na klimatske promjene.

„Globalni trendovi do 2030.“ (ESPAS 2019.)

https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/sites/default/files/generated/document/en/ESPAS_Report2019.pdf

Klimatske promjene i gubitak biološke raznolikosti kao dvije strane iste medalje:

https://wwf.panda.org/our_work/climate_and_energy/climate_nature_future_report/

Znaju li ljudi za to?

Svijest o važnosti biološke raznolikosti još uvijek je niska, ali raste

Istraživanja poput globalne procjene biološke raznolikosti i usluga ekosustava Međuvladine znanstveno-političke platforme o bioraznolikosti i uslugama ekosustava (IPBES), usvojene u svibnju 2019., te televizijski programi poput serije „Plavi planet“ pomažu ispraviti ravnotežu.

U Eurobarometru istraživanju provedenom na više od 27 000 ljudi u svim državama članicama EU-a i objavljenom u svibnju 2019., 95 % ispitanika složilo se da je naša obveza brinuti se o prirodi i da je briga za prirodu ključna za rješavanje problema klimatskih promjena. Oko 93 % ih se složilo i da se naše zdravlje i dobrobit temelje na prirodi i biološkoj raznolikosti. Sve veći broj građana postaje svjestan pozitivne uloge koju priroda i ekosustavi imaju u pogledu zdravlja i sigurnosti hrane te ublažavanja klimatskih promjena i prilagođavanja njima, kao i drugih koristi.

Premda važnost biološke raznolikosti raste među različitim dionicima, uključujući poslovne subjekte, različite razine vlasti i građane, ne dijele svi ista stajališta oko toga da postoji hitna potreba rješavati problem izravnih i neizravnih pokretača gubitka biološke raznolikosti.

Poveznica na Eurobarometar

<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2194>

Izvješće IPBES-a <https://ipbes.net/news/ipbes-global-assessment-preview>

Kako možemo zaustaviti ovaj gubitak?

- ✖ Potrebna su nam oštra smanjenja emisija ugljika i trebamo povećati dostupna rješenja
- ✖ Potreban nam je ambiciozan globalni sporazum za zaustavljanje gubitka biološke raznolikosti na 15. sastanku Konferencije stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti u Kini sljedeće godine, kako je dogovoren u Europskom zelenom planu
- ✖ Budući globalni okvir za biološku raznolikost za razdoblje nakon 2020. mora staviti prirodu na put oporavka, uz brzu i korjenitu promjenu

Znanstvenici kažu da je idućih 10 godina presudno. Trebamo korjenito promijeniti način na koji živimo i poslujemo, od energetskog sustava i načina na koji upotrebljavamo zemljište do zgrada, gradova, prijevoza i hrane, i trebamo se približiti nultoj stopi degradacije zemljišta do 2030. te ugljičnoj neutralnosti do 2050. ili ranije. Europski zeleni plan odgovor je EU-a na ovu krizu.

Mnoga rješenja već postoje, ali ih moramo upotrebljavati mnogo šire i u daleko većim razmjerima. Moramo ih primijeniti brzo, upotrebljavati čistije izvore energije, smanjiti krčenje šuma, bolje upravljati zemljištem i prijeći na održivu poljoprivrednu.

Moramo smanjiti nove emisije CO₂ i početi uklanjati CO₂ iz atmosfere. Fotosinteza koja se odvija u biljkama i planktonu najbolja je tehnologija za uklanjanje ugljikovog dioksida koju imamo te bismo stoga trebali zaštитiti i obnavljati ekosustave i zaustaviti njihovo smanjenje. Potrebno nam je i prijelazno rješenje koje ne izostavlja nikoga, da bismo izbjegli situaciju u kojoj se ljudi više boje predloženih mjera, nego učinaka klimatskih promjena.

Da bi predvodila svijet u Kini, Europa mora uvjeriti svoje partnere da već poduzima korake u pogledu biološke raznolikosti kod kuće i u svijetu.

Moramo brigu za biološku raznolikost uključiti u odluke o politikama na svim razinama, od uzgoja stoke i poljoprivrede do nacionalnih planova za energiju i prijevoz. Preobražavanje naše civilizacije i gospodarstva da bi postali održiviji zahtijevat će povezanja razmišljanja i cjele vrijednosti pristup socijalnoj politici.

Poslovni subjekti počinju shvaćati da ovise o prirodnim resursima kao izvorima hrane, vlakana i građevnog materijala. Ekosustavi opravaju usjeve, filtriraju vodu, pomažu otpadu da se razgradi i reguliraju klimu. Gubitak prirode uzrokuje izravne troškove za poslovne subjekte u smislu operativnih rizika, postojanosti lanaca opskrbe, rizika od odgovornosti i rizika od narušavanja ugleda, tržišnog udjela i financija.

Vodeća poduzeća prepoznaju ove rizike, ali svijest o njihovoj važnosti još nije doprla do glavne struje gdje se često malo zna o tome kako poslovni modeli i nabava materijala ovise o prirodi i biološkoj raznolikosti. Politika mora osigurati okvire koji poduzećima omogućuju usvajanje modela za trošenje i proizvodnju koji podržavaju očuvanje i održivu upotrebu biološke raznolikosti. Pristup koji je prihvatljiv za biološku raznolikost izazivat će naklonost kod kupaca, donoseći tako svima nove komercijalne prilike.

Poveznice

Europski zeleni plan https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf

<https://www.newscientist.com/article/2201697-destruction-of-nature-is-as-big-a-threat-to-humanity-as-climate-change/#ixzz67LcfLAVb>

Ima li dobrih primjera koje možemo slijediti?

Mnoga poduzeća sada prepoznaju važnost procjene, vrednovanja i odgovornosti za svoj utjecaj i ovisnost o prirodnom kapitalu i uslugama ekosustava. Razumiju kako im to može pomoći da procijene finansijski rizik i opreme se sveobuhvatnim pokazateljem održivosti za 21. stoljeće.

Prednosti za poslovne subjekte uključuju

- ✖ dugoročnu održivost poslovnih modela
- ✖ uštedu troškova
- ✖ povećanu operativnu učinkovitost
- ✖ povećani tržišni udio
- ✖ pristup novim tržištima, proizvodima i uslugama
- ✖ predviđljive i stabilne lance opskrbe i
- ✖ bolje odnose s dionicima i kupcima.

Velika poduzeća aktivno sudjeluju u koaliciji za pronalaženje prirodnih rješenja, koja je proizašla iz sastanka na vrhu UN-a o djelovanjima u području klime održanog u New Yorku 2019.

Vodeća europska finansijska poduzeća razvijaju metodologije za mjerjenje svog utjecaja na razini portfelja. Platforma za poslovanje i biološku raznolikost uključuje brojne analize slučajeva iz svih dijelova Europe: https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business/index_en.htm

Mnogo je dobrih primjera koje donositelji politika u području okoliša mogu slijediti. U Europi se ciljano djelovanje na očuvanju često pokazalo kao učinkovito. Iberski ris, primjerice, više nije na rubu izumiranja (broj jedinki povećao se od 52 u 2002. na 327 u 2014.), a oporavio se i broj orlova krstaša u Španjolskoj sa 30 parova za razmnožavanje sedamdesetih godina prošlog stoljeća na više od 300 parova 2011. – u oba slučaja pomoću sredstava iz programa LIFE EU-a. Fond EU-a LIFE uložio je od 1992. godine više od 3 milijarde eura na projektima iz prirode širom Europe.

Za više primjera pogledajte nagrade mreže Natura 2000

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/awards/index_en.htm

Za više primjera o programu LIFE pogledajte

<https://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm>

Trebate li više primjera primjene prirodnih rješenja diljem Europe, pogledajte <https://oppla.eu/nbs/case-studies>; za više primjera iz cijelog svijeta pogledajte <https://nature4climate.org/nbs-case-studies/>

Što Europa čini da riješi problem?

- ✖️ Europski zeleni plan priprema teren za ambiciozan plan koji nam je potreban
- ✖️ Europa predvodi kampanju za ambiciozan dogovor u Kini sljedeće godine
- ✖️ Prihvaćena je nova europska strategija za rješavanje problema gubitka biološke raznolikosti
- ✖️ EU je glavni podupiratelj i donator projektima za zaštitu biološke raznolikosti diljem svijeta

Nastojanja Europe da zaustavi gubitak biološke raznolikosti iznad i ispod zemlje uključuju strategiju za biološku raznolikost do 2020. (Naše životno osiguranje, naš prirodni kapital: strategija EU-a za biološku raznolikost do 2020.), **akcijski plan iz 2017.** za poboljšanje njezine primjene (Akcijski plan za prirodu, ljudi i gospodarstvo) i snažno zakonodavstvo kao što su Direktiva o pticama i Direktiva o staništima, Okvirna direktiva o vodama, Okvirna direktiva o pomorskoj strategiji i mreža zaštićenih područja Natura 2000.

Premda je dosadašnji uspjeh u zaustavljanju gubitka biološke raznolikosti ograničen, situacija bi se trebala promijeniti nakon usvajanja nove strategije.

Predstojeća strategija sadržavat će ambiciozne i ostvarive obvezе. Ključni su elementi strategije veća zaštita prirode, ambiciozan plan zaštite prirode radi obnavljanja zdravih ekosustava i omogućavanja okvira za poticanje korjenitih promjena. Cilj je potaknuti integraciju ekosustava i njihovih usluga u svim gospodarskim djelatnostima, u skladu s načelom „nečinjenja štete“ biološkoj raznolikosti i klimi.

Europa planira pridobiti svjetske vođe da dogovore ambiciozan globalni okvir za zaštitu biološke raznolikosti. To će biti jednak pariskom cilju od 1,5 °C. Na ovom 15. sastanku Konvencije o biološkoj raznolikosti (CBD COP 15) razmotrit će se napredak prema sadašnjim svjetskim ciljevima u pogledu biološke raznolikosti i povećati razina ambicije za idućih deset godina.

Opći će se cilj temeljiti na nacionalnim obvezama u pogledu postizanja tih ciljeva, čvrstom mehanizmu za praćenje i reviziju strategije te odgovarajućim koracima za financiranje i izgradnju kapaciteta. Sporazum bi trebao uključivati i ambiciozne i mjerive ciljeve za rješavanje problema stanja biološke raznolikosti, pokretače gubitka biološke raznolikosti i ključne čimbenike koji omogućuju poboljšanja, poput finansijskih sredstava i boljeg znanja.

Kod sebe doma, kao dio novog zelenog plana, Europa se čvrsto obvezuje na tri prioriteta u novoj strategiji za biološku raznolikost, uključujući zaštitu biološke raznolikosti od nanošenja štete u budućnosti, popravljanja štete tamo gdje je već nanesena i osiguranja da briga za biološku raznolikost bude središnje obilježje svih ostalih relevantnih područja politike.

Na međunarodnom planu, EU je glavni podupiratelj zaštite biološke raznolikosti i održive uporabe prirodnih resursa. Ulaže više od 350 milijuna eura godišnje u biološku raznolikost u zemljama u razvoju kroz programe izravno usredotočene na biološku raznolikost i programe za uključivanje biološke raznolikosti u druge sektore. Npr. EU je u 2018. financirao 66 zaštićenih područja u 27 zemalja u supersaharskoj Africi.

Dugogodišnji cilj Europe je zaustaviti globalno smanjenje šumskih površina najkasnije do 2030. i smanjiti bruto vrijednost krčenja tropskih šuma za 50 % do 2020. Sporazumi EU-a o slobodnoj trgovini uključuju poglavljia o trgovini i održivom razvoju s odredbama o zaštiti okoliša, klimatskim promjenama, biološkoj raznolikosti i šumama, uključujući obvezu osiguranja da se sporazumi o okolišu kao što su Pariški sporazum i Konvencija o biološkoj raznolikosti učinkovito primjenjuju.

Poveznice

Zeleni plan EU-a https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

Strategija EU-a za biološku raznolikost <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52011DC0244>

Mreža Natura 2000 – https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm

Zakonodavstvo EU-a o prirodi – https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/index_en.htm

Akcijski plan EU-a

https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/action_plan/communication_en.pdf

Neki od europskih razvojnih projekata https://ec.europa.eu/europeaid/projects-ground_en

Što ja osobno mogu učiniti?

- ✖ Gvorite o gubitku biološke raznolikosti
- ✖ Pazite na to koliko resursa trošite
- ✖ Pridružite se kampanji da biste se bolje informirali i pomognite širiti ove ideje

Ne očajavajte – djelujte! Počnete li s manjim stvarima, bit će vam lakše napredovati prema ambicioznijim koracima. Počnite tako da razgovarate o ovim problemima sa svojom obitelji i priateljima. Spominjite ih na poslu i u školi. Istraživači su pokazali da je za pokretanje velikih društvenih promjena potreban tek mali broj predanih i miroljubivih pojedinaca – katkad samo 3,5 posto!

Radite pritisak na donositelje politika – pisma i poruke e-poštom mogu imati nevjerljivat učinak.

Mnoštvo je mogućnosti. Počnite tako da razmislite o vlastitom ugljičnom otisku i što možete učiniti da ga smanjite – izolacijom svog doma, preispitivanjem opskrbe energijom i davanjem prednosti održivim oblicima prijevoza. Razmislite o odjeći koju kupujete, što vam doista treba i mora li to baš biti nova odjeća. Razmislite o godišnjem odmoru – možda biste radije voljeli provesti više vremena na jednom mjestu nego posjetiti više njih. A razmislite i o svom novcu – upotrebljava li vaša banka vaš novac na ekološki odgovoran način?

Potražite proizvode i usluge sa znakom za okoliš EU-a, znakom ekološke izvrsnosti koji se dodjeljuje proizvodima i uslugama koji udovoljavaju visokim ekološkim standardima tijekom cijelog životnog ciklusa.

Pri kupnji hrane, nastojte davati prednost lokalnim i sezonskim namirnicama. Na taj način smanjujete skrivene emisije CO₂ koje nastaju pri prometu i skladištenju. I ako možete, kupujte organsko – organska hrana sadržava manje pesticida, obično je svježija jer se nabavlja lokalno, obzirnija je prema okolišu jer su organske farme same po sebi održivije. Također, razmislite o tome da jedete manje mesa – uravnotežena prehrana mnogo je obzirnija prema okolišu.

Razmislite o svojim potrošačkim navikama. Glavnina gubitaka biološke raznolikosti povezana je s našom potražnjom za novim resursima kao što su drvo ili tekstil. Jeste li dio tog problema? Ako dajete prednost četirima „r“ – reuse, reduce, repair, recycle (ponovo iskoristi, smanji, popravi, recikliraj) – već pomažete u borbi protiv gubitka biološke raznolikosti.

Poveznice

https://ec.europa.eu/clima/citizens/tips_en

https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/brochures/biodiversity_tips/en.pdf

Kampanja Programa Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEP) o održivom načinu života

<https://medium.com/disruptive-design/introducing-the-anatomy-of-action-a-unep-x-unschool-collaboration-to-activate-sustainable-986f2ec847e0>

